

ACC. Nr.

M. 9141:1-7.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: Y S T A D

Berättat av: Anna Nilsson

Uppteckningsår: 1942

Född år 1847 i Ystad

Register:

Giftermål sid.1

Morgongåva 2

Bröllop 2

Smedernas gille 3

Skomakarnas gille 3

Knutsgillet 3

Smuggling 3

Postjakter 4

Kommersrådet Lundgren 4,5

Fabriker i Ystad 4

Wendt 5

Källor 5

Gåsaritter 6

Mord 6-7

Krusifix 7

Stadsnamnet Ystad 7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 9141:1

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
 Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 ; Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-]-

Giftermål föregicks förr av fästning, då kvinnan fästes vid mannen. Det var ett högtidligt ögonblick, ty då träffades friaren och kvinnans giftoman, som skulle se till att hon blev bortgift. Härvid resonerade och pratade man om det stundande giftermålet. Viktigt var ju att bestämma villkoren för giftermålet. Friaren brukade, om han var något så när välbärgad, överlämna gåvor till giftomannen, och var han riktigt fin karl, så gav han skänker inte bara till kvinnan och giftomannen utan även till kvinnans släktingar. Till sin blivande hustru gav han i regel smycken, ett eller ett par, och fästmän gav honom i gengäld en fin silkeskjorta, som hon sytt på i minst ett år. Hon fick därmed visa vad hon "dugde" till, nämligen att hon kunde sömma och sy, men i själva verket betydde den skjortan mera än så. Den uttryckte att hon ville vara sin make så nära som möjligt. På trolovnings-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 9141:2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söoken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-2-

dagen bestämdes också vad hustrun skulle ha för den händelse att hon blev änka. Det gavs ju förr vad man kallade morrongåva. Och så kom man överens om vilken hemgift som hustrun skulle medföra i boet. Hade man så haft allt det här, så hade friaren rätt att få sin kvinna, om inte förr så den 11 november vid Märten. Så firades bröllopet, så ståtligt som möjligt, och det hände ibland också att alla bröllopgästerna voro med och såg på när brudparet kröp ner i sängen. Ja, jag hörde t.o.m. berättas om att prästen varit med inne i bröllopskammaren och lagt täcket över ett par som gift sig. Men det var ju långt tillbaka i tiden. För borgarflickorna var alltid fadern giftoman, och han kunde göra dem arvlösa, om de inte tog den man, som han utpekade. Jag har också hört talas om att unga flickor fick böta till de fattiga när de gifte sig mot föräldrarnas vilja.

Skriv endast på denna sida!

M. 9141:3.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

-3-

Obs! enl. Pr
lander s. 182
/SS
Ystad har alltid varit en gammal hantverkarestad. Förutom Sankt Knutsgillet, som han väl hört talas om, var här också smedernas gille, som hade S:t Olof till skyddspatron. S:t Olof skulle ha varit en biskop. Även skomakarna hade sitt särskilda gille, helgat åt aposteln Jakob. De skulle t.o.m. ha haft ett särskilt altare i Mariakyrkan enligt vad jag hört berättas av en gammal skomakare. En skomakare i Veberöd skulle även ha testamenterat en gård till gillet, och skomakaregillet skulle förr ha haft flera fastigheter i Ystad.

Prilander
s. 181, 190
/SS
Här var också många framstående handlare, men de smugglade förfärligt. En mycket energisk tullförvaltare skulle emellertid ha hållit dem stängna. Det var en som hette Lindström, som de var rädda för. Han hade varit i Marstrand och skötte sig så duktigt i Ystad att de fick honom upp till Stockholm. Han gjorde sig också känd för stor välgörenhet. Eftersom han gjort sig känd för stor välgörenhet mot de fattiga, talade far mycket om honom.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9141:4.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

-4-

Mellan Ystad och Strålsund gick förr postjakter eller postiljoner som de sade. Man hade här i Ystad en stor lykta på en hög ställning, så att postiljonen skulle kunna hitta in i hamnen när den kom nattetid. Det var före fyrens tid.

I Ystad skulle förr ha funnits ett gammalt fattighus, som under ett krig med Ryssland förvandlats till sjöfästning. Fattighuset förvandlades sedan till fängelse. Kommersrådet Lundgren byggde sedan ett nytt fattighus.

Förr fanns en kardfabrik i Flinkenbergs gård, som låg vid Stortorget. Gästgivare Carl Möller byggde sedan upp det till Hotell du Nord. Carl Hemberg hade två färgerier och vidare hade Jonas Aspelin, Carl Ahlgren och en hette Olsson färgerier. Den förmämste bryggaren var Svensson, men Wallis på Dybecks slott anlade ett bryggeri, som konkurrerade med det svenssonska. Här fanns också många garverier. Det äldsta anlades av fabrikör Giutzelke, som var svärfar till Hemberg och

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9141:5.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

-5-

kommersrådet Lundgren. Detta garveri övertogs av Giutzelkes son, som var rådman. Sedan kom här andra garvare såsom Grönvall och Carl Ahlgren. Ur-fabrikör Daniel Ottergren hade också ett stort garveri på Östergatan.

Ystad har förr varit omgiven av stora sandmarker, men redan under lagman Palmcronas tid började man plantera träd. Detta arbete fortsattes under bagare Wendts tid och dennes son, rådman Wendt. På denna sandmark fanns förr en tobaksplantering, som var indelad i hundra lotter. Bagare Wendt gjorde mycket för att hämma flygsanden och planterade flera slags träd ända från Nybro.

Vid landsvägen vid norra Möllebacken låg förr en hälsobrunn. Längre upp till vänster låg mot Öjahållet till ännu en källa, som kallades "Helenas källa", där man brukade offra varje midsommarafton, sade far.

Utanför Ystad skulle förr ha utkämpats heta strider mellan svenska och danska flottan.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9141:6.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

-6-

På sommaren hölls förr "gåsaritter", vilka gick till på det sättet att en tråd spändes över en hög grind. I denna tråd hängdes sedan en hel rad med gäss med huvudena nedåt och halsarna insmorda med såpa. Pigeorna från staden och landet red sedan i kapp, och de skulle försöka slita lös gässen. Ett år blev det emellertid så illa, att alla gässen dog både i staden och på landet, och då trodde man, att olyckan härstammade från detta gässpektakel, varför det upphörde.

En kommissarie Rosenlund skulle en gång ha blivit mördad i sin säng av en kypare, som jag inte minns namnet på. Det var ett utländskt namn, som han hade. Hans hustru och son skulle ha hjälpt till. Rosenlund bodde i rådman Wendts gård på Norregatan och kyparen i handlaren Schönbecks gård vid samma gata. Mördarens hustru bestraffades medelst spöslitning och hon kom sedan på spinnhus. Sonen skulle mordnatten ha hållit lyktan och på så sätt hjälpt sin mor och han fick som be-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9141:7.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Y S T A D Berättat av: Anna Nilsson
Uppteckningsår: 1942 Född år 1847 i Ystad

-7-

Straffning, att han skulle vara närvarande när modern slet spö.
När hon skulle slita spö tog hon och kastade sin schal till sin son
och sade:

-Den skall Du hålla.

Och till exekutorn skulle hon ha sagt:

-Slå i helvete men inte på mina bröst.

Detta skulle ha inträffat i slutet på 1700-talet.

I Mariakyrkan skall finnas ett krucifix, som kommit hit
flytande. Det var meningen att en annan kyrka skulle ha det, men det
flöt till Ystad. Ystad betyder ö-stad. Staden låg förr på en ö vid en
åmynning. Det har jag hört många gamla säga.

Mariakyrkan har tre klockor: Knutsklockan, nioklockan och
prästklockan.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Milander
s. 22